

**TADBIRKORLIKNI QO‘LLAB-QUVVATLASH SAMARADORLIGINI
OSHIRISH BO‘YICHA AMALIY TAKLIFLAR****Olim Xayrullayev Itolmasovich***Iqtisod fanlari doktori (PhD), dotsent***Yuldashev O‘tkirjon Ibragimovich***Xalqaro innovatsion universitet, Iqtisodiyot va moliya kafedrası**2-bosqich magistranti*

Annotatsiya: Maqolada tadbirkorlikni qo‘llab-quvvatlash tizimining samaradorligini oshirish masalalari tahlil qilinadi. Davlat va xususiy sektor tomonidan moliyaviy yordam, soliq imtiyozlari, trening va konsalting xizmatlari, shuningdek, startap va kichik biznesni rivojlantirish dasturlari samaradorligi o‘rganiladi. Mavjud to‘siqlar — byurokratik protseduralar, resurslarning nomaqbul taqsimlanishi va marketing imkoniyatlarining cheklanishi — aniqlanadi. Shu asosda tadbirkorlikni qo‘llab-quvvatlash samaradorligini oshirish uchun amaliy takliflar taklif qilinadi: moliyaviy mexanizmlarni soddalashtirish, raqamli platformalar orqali resurslarga kirishni kengaytirish, biznes-inkubator va akseleratorlarni rivojlantirish hamda tadbirkorlik ko‘nikmalarini shakllantirish bo‘yicha doimiy treninglar tashkil etish.

Kalit so‘zlar: Tadbirkorlik, Qo‘llab-quvvatlash tizimi, Samaradorlik, Moliyaviy yordam, Soliq imtiyozlari, Startaplar, Kichik biznes, Biznes-inkubatorlar, Akseleratorlar, Konsultatsiya va treninglar, Raqamli platformalar, Iqtisodiy o‘rnatish, Byurokratik to‘siqlar.

Аннотация: В статье анализируются вопросы повышения эффективности системы поддержки предпринимательства. Рассматривается эффективность финансовой помощи, налоговых льгот, тренингов и консультационных услуг со стороны государства и частного сектора, а также программ развития стартапов и малого бизнеса. Определяются существующие препятствия - бюрократические процедуры, нерациональное распределение ресурсов и ограниченные маркетинговые возможности. На этой основе предлагаются практические рекомендации по повышению эффективности поддержки предпринимательства: упрощение финансовых механизмов, расширение доступа к ресурсам через цифровые платформы, развитие бизнес - инкубаторов и акселераторов, а также организация постоянных тренингов по формированию предпринимательских навыков.

Ключевые слова: Предпринимательство, Система поддержки, Эффективность, Финансовая помощь Налоговые льготы, Стартапы, Малый бизнес, Бизнес-инкубаторы, Акселераторы, Консультации и

тренинги, Цифровые платформы, Экономический рост, Бюрократические барьеры.

Abstract: *The article analyzes issues related to enhancing the effectiveness of the entrepreneurial support system. It examines the effectiveness of financial assistance, tax incentives, training, and consulting services provided by the state and private sector, as well as programs for the development of startups and small businesses. Existing obstacles, such as bureaucratic procedures, inefficient resource allocation, and limited marketing opportunities, are identified. Based on this analysis, practical recommendations are proposed to improve the effectiveness of entrepreneurial support: simplifying financial mechanisms, expanding access to resources through digital platforms, developing business incubators and accelerators, and organizing continuous training to build entrepreneurial skills.*

Keywords: *Entrepreneurship, Support system, Effectiveness / Efficiency, Financial assistance, Tax incentives, Startups, Small business, Business incubators, Accelerators, Consulting and training, Digital platforms, Economic growth, Bureaucratic barriers.*

KIRISH

Tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlash samaradorligini oshirish bo'yicha amaliy takliflar:

Tadbirkorlik – mamlakat iqtisodiyoti rivojida muhim rol o'ynaydigan asosiy omillardan biridir. Innovatsion g'oyalarni hayotga tatbiq etish, yangi ish o'rinlarini yaratish va soliq bazasini kengaytirish orqali tadbirkorlik barqaror iqtisodiy o'sishning poydevorini tashkil qiladi. Shu sababli, davlat va nodavlat tashkilotlar tomonidan tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlash tizimi samaradorligini oshirish dolzarb vazifa hisoblanadi.

Bugungi kunda tadbirkorlikni rivojlantirish bo'yicha turli dasturlar, moliyaviy imtiyozlar va grantlar mavjud bo'lsa-da, ularning samaradorligi ko'pincha yetarli darajada oshirilmagan. Shu munosabat bilan amaliy takliflar ishlab chiqish orqali qo'llab-quvvatlash tizimini yanada samarali qilish mumkin.

Tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlashning samaradorligini oshirish yo'llari, mavjud muammolar va ularni bartaraf etish bo'yicha amaliy tavsiyalar tahlil qilinadi. Shu bilan birga, moliyaviy vositalar, ta'lim va konsultatsiya xizmatlarining samarali ishlash mexanizmlari ham ko'rib chiqiladi.

Tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlashdagi mavjud muammolar:

Tadbirkorlikni rivojlantirish bo'yicha mavjud tizimning samaradorligini oshirish uchun avvalo mavjud muammolarni aniqlash zarur. Ular quyidagilarni o'z ichiga oladi:

Moliyaviy resurslarga yetishmovchilik – ko‘plab kichik va o‘rta biznes subyektlari kredit olishda qiyinchiliklarga duch keladi, garov va kafolat talablari esa ularning imkoniyatlarini cheklaydi.

Ma‘lumot va konsultatsiya xizmatlarining cheklanganligi – tadbirkorlar yangi bozor, soliq, eksport-import tartiblari va innovatsiyalar bo‘yicha yetarli bilimga ega emas.

Raqamli infratuzilmaning yetarli emasligi – elektron xizmatlar va onlayn platformalardan foydalanish imkoniyatlari cheklanganligi tadbirkorlik jarayonlarini sekinlashtiradi.

Huquqiy va ma‘muriy to‘siqlar – ruxsatnomalar, litsenziyalar va byurokratik tartib-taomillar tadbirkorlikni boshlash va rivojlantirishni qiyinlashtiradi.

Amaliy takliflar:

Mavjud muammolarni bartaraf etish va tadbirkorlikni qo‘llab-quvvatlash samaradorligini oshirish uchun quyidagi amaliy takliflar kiritilishi mumkin:

Moliyaviy qo‘llab-quvvatlashni takomillashtirish.

Kredit va mikrokredit dasturlarini kengaytirish, kafolat va garov talablarini yumshatish.

Grantlar va subsidiyalarni innovatsion loyihalarga yo‘naltirish, shu jumladan, startaplar uchun maxsus fondlar tashkil etish.

Ta‘lim va konsultatsiya xizmatlarini rivojlantirish.

Tadbirkorlar uchun biznes-reja tayyorlash, marketing strategiyalari va moliyaviy boshqaruv bo‘yicha bepul treninglar tashkil etish.

Onlayn konsultatsiya platformalarini joriy etish orqali masofaviy qo‘llab-quvvatlashni yo‘lga qo‘yish.

Raqamli infratuzilmani kuchaytirish.

Elektron hukumat va biznes platformalarini rivojlantirish, masalan, onlayn ruxsatnoma va litsenziya olish tizimlarini soddalashtirish.

Raqamli marketing, elektron tijorat va moliyaviy monitoring vositalarini tadbirkorlar uchun qulay qilish.

Huquqiy va ma‘muriy muhitni soddalashtirish.

Biznesni ro‘yxatdan o‘tkazish, soliq va litsenziya tartiblarini optimallashtirish.

Korruptsiyani kamaytirish va davlat xizmatlarining shaffofligini oshirish orqali tadbirkorlar uchun qulay muhit yaratish.

Real statistik ma‘lumotlar va qo‘llab quvvatlash amaliyotlari.

Davlat tomonidan tadbirkorlikni qo‘llab quvvatlash bo‘yicha olib borilayotgan siyosat O‘zbekiston iqtisodiyotida sezilarli o‘zgarishlarga olib kelmoqda. Masalan, so‘nggi yillarda kichik va o‘rta biznes (KOB) subyektlari soni sezilarli darajada oshgan — ularning hissasi iqtisodiyotda muhim o‘rin tutmoqda, xususan, ularning yalpi ichki mahsulot (YalM)dagi ulushi yuqori darajada ekanligi qayd etilgan. Bu o‘sish biznes muhitining yaxshilanganini ko‘rsatadi.

2025 yilda davlat KOBni qo'llab quvvatlash uchun rekord miqdorda mablag' ajratdi: jami 120 trillion so'm (yaqin \$9,6 mlrd) ajratilishi rejalashtirilgan, shundan taxminan 22 trillion so'm imtiyozli kreditlar uchun yo'naltiriladi. Ushbu kreditlar yoshlar va ayollar tadbirkorligiga ham alohida e'tibor bilan berilmoqda.

Shuningdek, 2030 yilgacha KOBning iqtisodiyotdagi ulushini 55% ga yetkazish, eksportni oshirish va 1,5 mln doimiy ish o'rnini yaratish kabi yirik strategik maqsadlar belgilangan.

Bu qo'llab quvvatlash dasturlari orqali 2017 yildan buyon kichik biznes subyektlari soni deyarli ikki baravar o'sdi hamda ularning bandligi 10,5 million kishidan ortiqni tashkil qilmoqda — bu umumiy mehnat bozorining taxminan 74% ini tashkil qiladi.

Xalqaro institutlar ham tadbirkorlikni qo'llab quvvatlash jarayonida faol ishtirok etmoqda. Masalan, Yevropa Tiklanish va Taraqqiyot Banki (EBRD) yoshlar va kichik biznes uchun jami 20 million AQSh dollari miqdorida kreditlar ajratmoqda hamda trening va konsultatsiya xizmatlarini taklif qilmoqda.

Xalqaro va mahalliy dasturlar tashabbusi bilan qishloq joylarda ham biznes ekotizimini rivojlantirishga qaratilgan loyihalar amalga oshirilmoqda. Masalan, Jahon banki moliyalashtirgan loyiha orqali 22 ta biznes inkubatsiya markazi tashkil etildi va 15 000 dan ortiq tadbirkor qo'llab quvvatlandi, bu esa yangi ish o'rinlari yaratishga yordam berdi.

Amaliy yo'nalishlarning samaradorligini oshirish bo'yicha qo'shimcha takliflar.

Yuqoridagi statistik ma'lumotlar va muvaffaqiyatli amaliyotlar asosida tadbirkorlikni qo'llab quvvatlash samaradorligini yanada oshirish uchun quyidagi aniq takliflar berilishi mumkin:

Maqsadli moliyaviy mexanizmlarni kengaytirish.

Kreditlar va grantlar shaffof monitoring bilan yo'naltirilsin, shu orqali ularning natijadorligi aniq o'lchanadi.

Yosh va ayol tadbirkorlar uchun maxsus Start up fondlari tashkil etilsin.

Ta'lim va ko'nikmalarni mustahkamlash.

Biznes inkubatsiya va akseleratsiya dasturlarini qishloq joylarda ham kengaytirish, shu orqali tadbirkorlar o'z loyihalarini bozor talablari bilan muvofiqlashtira oladi.

Raqamli savodxonlik, marketing va eksport bo'yicha o'quv dasturlarini joriy etish.

Raqamli va huquqiy infratuzilmani yaxshilash.

Onlayn xizmatlar orqali barcha davlat ko'rsatmalarini yagona platformada jamlash.

Elektron ruxsatnomalar va soliq hisobotlarini shaffoflashtirish.

Xalqaro hamkorlikni kengaytirish.

Xalqaro moliyaviy tashkilotlar bilan kredit va garov mexanizmlarini birgalikda ishlab chiqish, eksportni kengaytirishga yo'naltirilgan qo'llab quvvatlash dasturlarini joriy etish.

XULOSA

Tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlash tizimini samarali qilish – iqtisodiy o'sish va yangi ish o'rinlarini yaratishning muhim omilidir. Moliyaviy yordam, ta'lim va konsultatsiya xizmatlarini rivojlantirish, raqamli infratuzilmani kuchaytirish hamda huquqiy muhitni soddalashtirish orqali tadbirkorlik faoliyati yanada barqaror va samarali bo'lishi mumkin.

Shuningdek, davlat, nodavlat tashkilotlar va xususiy sektor hamkorligi tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlashni kengaytirishda asosiy vosita sifatida xizmat qiladi. Shu yo'l bilan mamlakat iqtisodiyotining raqobatbardoshligi oshadi va yangi innovatsion loyihalar hayotga tatbiq etiladi.

Ushbu statistika va real misollar shuni ko'rsatadiki, tadbirkorlikni qo'llab quvvatlash bo'yicha kompleks yondashuvlar nafaqat iqtisodiy o'sishga, balki yangi ish o'rinlarini yaratish va ijtimoiy barqarorlikni ta'minlashga ham xizmat qilmoqda. Davlat, nodavlat va xalqaro tashkilotlar hamkorligi bilan ishlab chiqilgan samarali dasturlar tadbirkorlar uchun yangi imkoniyatlar ochmoqda va innovatsion g'oyalarni amalga oshirishni qo'llab quvvatlamogda — bu esa uzluksiz iqtisodiy rivojlanishga hissa qo'shadi.

Tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlash iqtisodiy rivojlanishning muhim poydevorini tashkil etadi. Mamlakatlarda kichik va o'rta biznesning rivojlanishi nafaqat ish o'rinlarini yaratadi, balki innovatsion g'oyalarni hayotga tatbiq etish va iqtisodiy raqobatbardoshlikni oshirish imkonini beradi. Shu bois, tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlashning samaradorligini oshirish masalasi dolzarb va strategik ahamiyatga ega.

Tahlillar shuni ko'rsatadiki, samarali qo'llab-quvvatlash faqat moliyaviy yordam bilan cheklanib qolmasligi kerak. Moliyaviy resurslarni yetarlicha taqdim etish bilan birga, ta'lim va konsultatsiya xizmatlarini kengaytirish, raqamli infratuzilmani rivojlantirish, shuningdek, huquqiy va ma'muriy muhitni soddalashtirish zarur. Bularning barchasi tadbirkorlar uchun qulay va shaffof biznes-muhit yaratadi, yangi loyihalarning amalga oshirilishiga imkon beradi va risklarni kamaytiradi. Amaliy tajriba va statistik ma'lumotlar shuni ko'rsatadiki, davlat va nodavlat tashkilotlar, shuningdek xalqaro moliyaviy institutlar hamkorligi orqali tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlash dasturlari yanada samarali bo'ladi. Xususan, qishloq joylarda inkubatsiya markazlari tashkil etish, startaplar uchun maxsus grantlar ajratish va kredit mexanizmlarini soddalashtirish natijasida yangi ish o'rinlari yaratiladi va mahalliy iqtisodiyot barqaror o'sadi.

Shu bilan birga, tadbirkorlikni rivojlantirish bo'yicha strategik yondashuvlar innovatsion g'oyalarni ilgari surishga, eksport salohiyatini oshirishga va ijtimoiy

barqarorlikni ta'minlashga xizmat qiladi. Bu esa nafaqat iqtisodiy samaradorlikni oshiradi, balki mamlakatning uzoq muddatli raqobatbardoshligini ta'minlashga imkon beradi.

Xulosa qilib aytganda, tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlash tizimini takomillashtirish uchun kompleks yondashuv zarur: moliyaviy qo'llab-quvvatlash, ta'lim va konsultatsiya xizmatlari, raqamli infratuzilma, huquqiy muhitni soddalashtirish va xalqaro hamkorlik. Shu yo'l bilan mamlakat iqtisodiyoti barqaror rivojlanadi va yangi avlod tadbirkorlari uchun qulay imkoniyatlar yaratadi. Tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlash iqtisodiy barqarorlik va raqobatbardoshlikning asosiy vositasidir. Mamlakatlarda kichik va o'rta biznesning rivojlanishi nafaqat ish o'rinlarini yaratadi, balki innovatsion g'oyalarni hayotga tatbiq etish va eksport salohiyatini oshirish imkonini beradi. Samarali qo'llab-quvvatlash tizimi moliyaviy yordam bilan cheklanmasligi, balki ta'lim, konsultatsiya, raqamli infratuzilma va huquqiy muhitni soddalashtirishni ham o'z ichiga olishi lozim. Shuningdek, davlat, nodavlat va xalqaro tashkilotlar hamkorligi yangi biznes loyihalarini ilgari surishga, qishloq va shaharlarda tadbirkorlikni kengaytirishga yordam beradi.

Xulosa qilib aytganda, tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlashni kompleks rivojlantirish orqali mamlakat iqtisodiyoti barqaror o'sadi, yangi ish o'rinlari yaratiladi va innovatsion g'oyalar hayotga tatbiq etiladi. Shu bilan birga, bu yondashuv ijtimoiy barqarorlikni ta'minlashga, yosh va ayol tadbirkorlar uchun qulay imkoniyatlar yaratishga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2021-yil 27-avgustdagi "Davlat moliyaviy nazorati tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PF-6300-son Farmoni.
2. Abdullayev, A. J., Tursunov, O. T. 2023. G'aznachilikning bugungi holati va uning davlat moliyasi tizimidagi ahamiyati. cyberleninka.ru.
3. Abdullayev, A. J., Tursunov, O. T. 2024. Davlat moliya tizimining raqamlashtirish istiqbollari. academia.edu.
4. Karimov, B. T. 2023. Davlat byudjetining samaradorligini oshirish yo'llari. cyberleninka.ru.
5. Mehmonov, S. U., Karimova, Z. X., Tursunov, A. S. 2024. Byudjet tizimi. namdu.uz.
6. Temirov, M. 2023. Davlat moliyaviy nazorati faoliyatiga ichki audit xizmatlarining ta'siri. researchgate.net.
7. Temirov, M. 2024. Davlat sektorida moliyaviy nazorat: muammolar va rivojlanish istiqbollari. researchgate.net.

8. Temirov, M. H. 2023. Davlat moliyaviy nazorati sohasida xorijiy mamlakatlar tajribasi. researchgate.net.